

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: 6/3

ASIA: _____

Varsoassa olevan lähetystön raportti n:o 1

Min. Järnefelt

31/10 1945

sein

ULKOASIAINMINISTERIÖ

Varsova SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

8 / 541 Sal D. 1945

KIRJELMÄ n:o 33/15

Varsova SSA 31 p:NÄ loka KUUTA 19 45

5/11-45	No	Lihk.
5	613	ASIA

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY no

VIITTAUS D.U.M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Varsovan-lähetystön raportti n:o 1.

Lähetystö lähettää kunnioittaen Ministeriölle tämän mukana raporttinsa n:o 1, jonka otsikkona on:

Huomioita sisäisestä tilanteesta Puolassa.

L ä h e t t i l ä s : *Eero Järnefelt*

Eero Järnefelt.

V a r s o v a SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. 8 / 541 Sal Salainen.

RAPORTTI n:o 1.

Varsova ssa 31 p:nä loka kuuta 19 45.

5/11-45	No	Litt.
5	613	ASA

Asia: Huomioita sisäisestä tilanteesta Puolassa.

Parin viikon aikana täällä ollessani olen tavannut useita puolalaisia ja ulkovaltain Varsovassa olevia edustajia. Keskusteluista heidän kanssaan alkaa vähitellen saada jonkinlaisen kuvan tilanteesta Puolassa. Olot maassa ovat monessa suhteessa vielä vakiintumattomat, mikä onkin luonnollista, kun ottaa huomioon, että Puola vasta noin puolen vuoden ajan on ollut nykyisessä asussaan, maantieteellisestikin katsottuna. Täällä on tapana kuvaavasti sanoa, että koko valtakunta asetettiin viime keväänä pyörien päälle ja siirrettiin noin kaksisataa kilometriä idästä länteen, aina Oderin ja Neissin rannoille asti. Neuvostoliitolle alueita luovutettaessa raja nimittäin siirrettiin idässä osapuulleen yhtä pitkän matkan kuin lännessä entisille Saksan alueille länteen päin. Tällaisen tilanteen seurauksena on, että Puola tällä hetkellä on yhä kehitysvaiheessa, ja olot maassa ovat varsin sekavat. Tästä johtuu, että tilanteesta saadut tiedot usein ovat hyvin ristiriitaisia ja vasta eri tietoja toisiinsa vertaamalla voi päästä jonkinlaiseen uskottavaan toteamukseen. Täysin varmana voi pitää vaan sitä, minkä omin silmin joutuu näkemään.

Viimeksimainitussa suhteessa ei Varsova jätä sijaa min-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

käännlaisille epäilyksille. Tänne saapuvaa kohtaa sanoin kuvaamaton näky. Saksalaiset pommittivat ja polttivat kaupungin talo talolta, heille ominaisella järjestelmällisyydellä, niin että ehjää taloa harvoin tapaa edes kaupungin laitaosissa. Ainoastaan Vistulan toisella puolella oleva Pragan esikaupunki on osittain säilynyt. Venäläiset joukot saapuivat sinne niin nopeasti, ettei hävitystä ehditty perusteellisesti suorittaa. Itse Varsovassa on säilynyt vain ani harvoja taloja, sellaisia joita saksalaiset pitivät virastoinaan tai eräitten talojen pihanpuoleisia osia. Kaupungin keskiosassa on ainoastaan hotelli Polonia ja muutama talo jäänyt ehjäksi. Kaikkiaan lienee kokonaan tai osittain ehjäksi jääneitä taloja noin satakunta.

Yleisestä hävityksestä huolimatta näyttää elämä Varsovassa kuitenkin nopeasti elpyvän. Kaupungin väkiluku lienee nykyisin lähes puolisen miljoonsa. Asutaan talojen alimmaisissa kerroksissa, joihin järjestetään myöskin kauppoja ja ravintoloita. Raunioittuneitten talojen alakerrat rakennetaan uudestaan. Talosta tulee täten yksikerroksinen. Varsovalaiset ovat iloisia ja toimeliaita sekä kunnollisesti vaate-tettuja. Esim. korvikekenkiä ei näe lainkaan. Ruokaa on ravintoloissa ja kauppoissa runsaasti, vaikka se onkin suunnattoman kallista. Ruokatilanteen helppouden sanotaan johtuvan siitä, että kaupunkia ympäröivä maseutu hankki aikaisemmin ravinnon 1.400.000 asukkaalle, mutta nyt joutuu muonittamaan ainoastaan kolmatta osaa tästä väestömäärästä. Elintarvikehuollon suhteellinen helppous johtuu myöskin siitä,

että maanomistajien tulee luovuttaa määrähintaan valtiolle vain osa sadosta. Jäljelläolevan osan he saavat myydä vapaasti markkinoille. Luovutettava määrä riippuu tilan suuruudesta. Talonpojat, joiden maanosuus on 2 - 3 ha., eivät ole luovutusvelvollisia. Luovutusprosentti kohoaa tilan suuruudesta riippuen aina 75 %:iin. Myöskin teollisuuden alalla noudatetaan osapuulleen samanlaista järjestelyä. Tehtaiden tulee luovuttaa osa tuotannostaan valtiolle määrähintaan. Jäljelläoleva osa tuotannosta saadaan vapaasti myydä markkinoille. Hintoihin, jotka ylittävät 9:kin kertaa valtion teollisuustuotteille määräämän hinnan. Tästä johtuu, että esim. Varsovassa on kaupissa teollisuustuotteita tarjolla, mutta tietenkin varsin korkeisiin hintoihin.

Eräillä seuduilla maassa vallitsee tosin vaikea elintarviketilanne, joka johtuu vain osaksi sodan hävityksestä. Pääsääntöisenä syynä vaikeuksiin on kuitenkin elintarvikkeiden luovutus miehitysjoukoille. Puute on kumminkin vain paikallista laatua, sillä Puolan maaseutu on suurin piirtein säästynyt sodan vaurioilta. Kaupungeista on Varsova kärsinyt eniten, samoin Danzig. Poznan'ista on hävitetty 50 %, Gdyniasta vain satama. Koko Etelä-Puola on säästynyt sodan hävitykseltä, Krakovassa on hävitetty ainoastaan sillat ja Lodz'in tehdaskaupunki on jäänyt suurin piirtein ehjäksi. Täten on teollisuuden jälleen käyntiin saattaminen sujunut suuritta vaikeuksista, etenkin kun saksalaiset eivät ole onnistuneet hävittämään tai siirtämään koneita Saksaan muuta kuin vähäisessä määrässä.

Vaikeimpia pulmakysymyksiä on kuljetustilanne. Saksalaiset onnistuivat viemään suurimman osan Puolan liikkuvas- ta kalustosta eikä siitä ole saatu kuin pieni osa palau- tetuksi. Kun venäläiset sotajoukot lisäksi tarvitsevat kaut- takuljetukseen Puolan alueen lävitse suuren määrän rautatie- kalustoa, vallitsee tavaton puute tavaravaunuista. President- ti Bierut mainitsi hänen kanssaan keskustellessani, että Puola tarvitsisi 20.000 rautatievaunua yksinomaan kivihiilen kuljetusta varten lastaussatamiin ja muihin kulutuskeskuk- siin. Kuvasvana esimerkkinä voi mainita, että Puolan se- menttiteollisuus saattaisi toimia paljon suuremmalla teholla, jos sen käytettävissä olisi kuljetusvälineitä. Nykyisin ovat useat sementtitehtaat seisauksissa vain senvuoksi, ettei sementtiä voida kuljettaa määräpaikkoihin. Kivihiileen nähden on tuotantokapasiteetti kaksi kertaa suurempi kuin kulje- tuskapasiteetti. Myöskin satamien kapasiteetti ylittää huo- mattavasti kuljetuskapasiteetin.

Uudistusten alalla on keskeisimpänä kysymyksenä ma- reformi. Noin seitsemäntuhatta puolalaista maanomistajaa, jot- ka omistavat yli 49 hehtaaria maata, joutuu menettämään sen vaikutuksesta kaiken omistamansa maan, ainakin tois- taiseksi ilman korvausta. Ruhtinas Radziwill, Puolan ulkoasi- ainministeriön nykyinen protokollapäällikkö, kertoi minulle joutuvansa menettämään koko maanomaisuutensa - 5000 hehta- aria. Kuuleman mukaan sovelletaan maareformia kuitenkin var- sin eri lailla maan eri osissa. Itä-Puolassa uudistus pan-

naan toimeen hyvin jyrkästi, ilman minkäänlaisia lievennyksiä. Maan länsiosissa maanomistajat sensijaan saavat monesti pitää hallussaan 49 hehtaaria ylittävän alan.

Edelläoleva johtuu siitä, että saksalaista väestöä on karkoitettu suuret määrät etenkin Puolan länsialueilta. Sikäli kun Puolan hallituksen onnistuu toteuttaa saksalaisen väestön Saksaan siirtoa koskeva ohjelma, tullaan kaikkiaan karkoittamaan nykyisessä Puolassa asuvaa saksalaista väestöä noin 9 miljoonaa henkeä. Nykyään on jo noin 30 - 40 % eli 3 - 4 miljoonaa henkeä työnnetty Saksaan ja väestön siirtämistä jatketaan par'aikaa. Itä-Preussista on täten karkoitettu tai tullaan karkoittamaan puolitoistamiljoonaa henkeä, Pommerista kolmemiljoonaa ja Ala-Sleesiasta viisimiljoonaa.

Puolan itäisellä rajaseudulla, jossa Bug-joki on Puolan ja Neuvostoliiton rajana, tapahtuu samanlainen väestön siirtäminen, vaikkakin pienemmässä mittakaavassa. Venäjälle luovutetuilta alueilta siirretään Puolan puoleisille alueille puolitoistamiljoonaa puolalaista talonpoikaa ja sama määrä venäläistä sekä ukrainalaista maalaisväestöä siirretään Puolan itärajan itäpuolella oleville Neuvostoliiton alueille. Edelläolevat tiedot olen saanut Krakovan yliopistossa toimivalta, dosentti Brzezinski'ltä, joka on tilastomies, ja jonka tehtävänä on nimenomaan kerätä väestösiirtoja koskevaa tilastoa. Hän mainitsi vielä, että yli kaksimiljoonaa puolalaista kotiutetaan parhaillaan ulkomailta. ~~Tuokkuaan, Ruotsissa ja Saksassa liian puoliais-
näk ainakin 1500000 Ruotsissa on puoliaisisten~~

näkää noin 500000 ja Tanskan lään 300000 ja
suurimmaksi osaksi Itä-Preussista paennutta maalaisväestöä
Kaikkiällä Puolan rauta- ja maanteillä näkee eri väestö-
ryhmiin kuuluvia ihmisiä, jotka nyytteineen matkustavat
heille osoitettuihin määräpaikkoihin. Tanskan tšekäläinen
asiainhoitaja, joka usein on suorittanut matkoja lento-
teitse Danzigin ja Varsovan välillä, kertoi havainneensa,
että laajat alueet Itä-Preussissa ovat aivan autioita vä-
estön paettua niiltä ulkomaille tai muille seuduille maas-
sa. Tarkoitus on siirtää huomattava osa maalais- ja muu-
ta väestöä Puolan keskiosista, joissa väestötiheys on suu-
ri, näille alueille ja läntisille Saksalta vallatuille
alueille. Myöskin sellaiset kaupungit kuin Danzig, Stettin
ja Breslau on jo suurimmaksi osaksi tyhjennetty saksalai-
sesta väestöstä. Danzigissa on vain 50.000 saksalaista
naisista ja lasta, jotka suorittavat työpalvelusta. Breslaun
miljoonakaupungissa on jällellä 400.000 saksalaista ja puo-
lalaisen väestön luku on kohonnut 200.000 :teen. Ulkomail-
ta saapuvia puolalaisia yritetään siirtää näille seuduille
ja myöskin Yhdysvalloissa olevia puolalaisia siirtolaisia.

Puolan läntisten alueitten saksalaisen väestön kar-
koittaminen näyttää tuottavan tšekäläiselle hallitukselle vai-
keuksia. Kuulemani mukaan suhtautuvat liittoutuneet - Yhdys-
vallat ja Englanti - kielteisesti saksalaisen väestön kar-
koittamiseen, koska väestön huoltaminen Saksassa tuottaa
suuria vaikeuksia. Puolalaiset vuorostaan haluavat joudut-
taa väestösiirtoa voidakseen saada sen järjestetyksi ennen
rauhankonferenssin kokoontumista, jotta asia voitaisiin esit-

tää konferenssille tapahtuneena tosiasiana.

Edelläolevassa olen koettanut hahmoitella Puolan sisäistä tilannetta niitten tietojen perusteella, joita tähän mennessä olen onnistunut kokoamaan. Monet muutkin sisäpoliittiset kysymykset ovat täällä ajankohtaisia ja herättävät mielenkiintoa, mutta niiden selostaminen täytyy jättää jän puutteen vuoksi myöhempään aikaan. Kuvaavaa tšekäläisille oloille on, etten vielääkään, useista pyynnöistä huolimatta ole onnistunut saamaan tšekäläisestä ulkoasiainministeriöstä luetteloa nykyisen Puolan hallituksen jäsenistä. Tällaista luetteloa ei ole olemassakaan, kuten minulle tänään ilmoitettiin ministeriön protokollaosastolla, vaan luvattiin se minua varten laatia lähipäivinä.

L ä h e t t i l ä s :

Eero Järnefelt

Eero Järnefelt

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: 6/3

ASIA: _____

Vastorassa olevan lähetystön raportti n:o 2.

Mm. Järnelä

9/11 1945

ULKOASIAINMINISTERIÖ

V a r s o v a SSA OLEVA LÄHETYSTÖ:

9 / 541 Sal. D. 19 45

KIRJELMÄ n:o 52/22

V a r s o v a SSA 9 P.NÄ marras KUUTA 19 45

17/11-45	NO	Liitt.
45 MA	COCCO	ASIA
N 5	013	

VIITTAUS:

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Varsovan-lähetystön raportti N. 2.

Lähetystö lähettää kunnioittaen Ministeriölle tämän mukana raporttinsa n:o 2:

Fuolan hallitusjärjestelmä ja nykyinen hallitus.

L ä h e t t i l ä s :

Eero Järnefelt
Eero Järnefelt

V a r s o v a SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salaisten.

RAPORTTI n:o 2.

Varsova ssa 9 p:nä marras kuuta 19 45.

Asia: Puolan hallitusjärjestelmä ja nykyinen hallitus.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
		D. 19
	Nr	Liitt.
KYHÄ	2076	ASIA
	5	C13

Puolan kansallinen neuvosto (Le Conseil National de Pologne) muodostettiin Puolassa 1 päivänä tammikuuta 1944. Tämä tapahtui saksalaisen miehityksen aikana. Neuvosto toimii Puolan nykyisenä parlamenttina, johon kuuluu noin 300 edustajaa neljästä poliittisesta puolueesta, nim. : työläispuolueesta, talonpoikaисpuolueesta, sosialistipuolueesta ja demokraattisesta puolueesta.

Kansallisen neuvoston presidentti on Bolesław BIERUT. Presidentin sijaisia ovat Stanisław SZWALBE ja professori Stanisław GRABSKI. Myöskin äskettäin kuollut, entinen Puolan pääministeri WITOS, oli presidentin sijainen kansallisessa neuvostossa.

Neuvoston puhemiesistön kuuluvat vielä Puolan puolustusministeri, marsalkka Michał ROLA-ZYMIERSKI, ins. Romuald MILLER ja eversti Roman ZAMBROWSKI.

Kansallinen neuvosto säätää lait ja valvoo hallituksen toimintaa. Sen tehtäviin kuuluu myöskin tulo- ja menoarvion hyväksyminen sekä vahvistaminen.

Kansallisen neuvoston jäsenten vaali tapahtuu valtion hyväksymien järjestöjen välityksellä. Edustajat eivät nauti mitään palkkiota, vaan heille suoritetaan korvaus istunnoista ja muista

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

heille uskotuista tehtävistä.

Neuvoston puhemiehistö kutsuu jäsenet hallitukseen, nautuen tällöin Puolan tasavallan perustuslakiin vuodelta 1921. Neuvoston puhemiehistö nimittää niinkään armeijan kenraalit.

Kansallisen neuvoston on määrä kokoontua joka kolmas kuukausi, mutta se voidaan myös kutsua kokoon aina tarvittaessa. Neuvoston puhemiehistö kokoontuu kahdesti viikossa.

Kansallinen neuvosto asetti Puolan vapautuskomitean, joka vuorostaan muodostettiin Puolan väliaikaiseksi hallitukseksi. Myöhemmin kansallisen neuvoston presidentti muodosti kansallisen yhteyden hallituksen.

Puolan kansallinen neuvosto on tähän mennessä hyväksynyt useita tärkeitä lakeja, ennen kaikkea lain maanomistuso-olojen syvällekyvästä uudistuksesta, Puolan armeijan uudistuksesta sekä hallinnon uudelleen järjestämisestä. Kansallinen neuvosto on myöskin ratifioinut Puolan ja Neuvostoliiton keskeisen ystävyys-, avunanto- ja yhteistoimintasopimuksen.

P u o l a n k a n s a l l i s e n y h t e y d e n h a l l i t u s muodostettiin 28 päivänä kesäkuuta 1945. Sen jäsenet kuuluvat neljään edellämainittuun puolueeseen sekä n. s. Mikolajczyk'in ryhmään. Hallituksen kokoonpano on seuraava:

Pääministeri	Edward OSÓBKA-MORAWSKI' (sos.)
Varapääministeri	Władysław GOMÓŁKA (työlä.)
Varapääministeri ja maatalousministeri	Stanisław MIKOLAJCZYK (oma tal.-puolue)
Puolustusministeri	Marsalkka Michał ZYMIERSKI (tal.)
Ulkoasiainministeri	Wincenty RZYMOWSKI (dem.)

Varaulkoasiainministeri	Zygmunt MODZELEWSKI	(työl.)
Sisäasiain (hallinnollisten asiain) ministeri	Władysław KIERNIK	(tal.)
Trvällisuusministeri	Stanisław RADKIEWICZ	(työl.)
Rahaministeri	Konstanty DĄBROWSKI	(sos.)
Teollisuusministeri	Hilary MING	(työl.)
Kulkulaitosministeri	Jan RABANOWSKI	(dem.)
Posti- ja lennätinministeri	Mieczysław THUGUTT	
Merenkulku- ja ulkomaan-kauppaministeri	Stefan JĘDRYCHOWSKI	(työl.)
Terveydenhoitoministeri	Franciszek ŁITWIN	(tal.)
Metsänhoitoministeri	Stanisław TKACZOW	
Työ- ja sosiaaliministeri	Jan STĄNCZYK	(sos.)
Opetusministeri	Czesław WYCECH	(tal.)
Taide- ja kulttuuriministeri	Władysław KOWALSKI	(tal.)
Oikeusministeri	Henryk SWIĄTKOWSKI	(sos.)
Jälleenrakennusministeri	Michał KACZOROWSKI	(sos.)
Tiedoitus- ja propaganda-ministeri	Stefan MATUSZEWSKI	(sos.)
Kansanhuolto- sekä kauppa-ministeri	Jerzy SZTACHELSKI	(työl.)

Seuraavassa eräitä tietoja hallituksen tärkeimmistä jäsenistä:

Pääministeri OSÓBKA-MORAWSKI on syntynyt vuonna 1909. Hänen isänsä oli lukkoseppä. Vaikeissa taloudellisissa oloissa hänen oli aluksi hankittava toimeentulonsa työläisenä eräissä asetehtaassa. Jo nuorena hän otti osaa työläisten sivistysharrastuksiin ja liittyi sosialistipuolueeseen. Vuodesta 1939 hän on asunut Varsovassa tutkien kansantaloutta ja lain-

oppia eräässä varsovalaisessa oppilaitoksessa. Nykyinen pääministeri on ollut erään osuustoimintaliikkeen toimitusjohtaja. Hän on myöskin toiminut sanomalehtimiehenä ja vuonna 1939 hän otti osaa Varsovan puolustukseen. Vuonna 1944 hänet lähetettiin Moskovaan sen puolalaisen delegation puheenjohtajana, jonka tehtävänä oli asettua yhteyteen punaisen armeijan kanssa hyökkäyksen järjestämiseksi Puolan alueelle. Vuoden 1945 alussa hänestä tuli Puolan väliaikaisen hallituksen pääministeri ja tällä haavaa hän on kansallisen yhteyden hallituksen pääministeri. Pääministeri kuuluu Puolan sosialistipuolueeseen.

Varapääministeri GOMOŁKA on syntynyt vuonna 1905. Hän on työläisen poika. Jo 22 vuotiaana hän liittyi työväenliikkeeseen toimien erään tärkeän järjestön sihteerinä. Varsovan valtauksen jälkeen vuonna 1939 hän pakeni Ukrainaan. V. 1942, jolloin saksalaiset hirttivät Varsovassa 50 puolalaista isänmaanystävä, hän järjesti ensimmäisen kapinayrityksen saksalaisia vastaan pommitteita muodossa Varsovan asemaa vastaan. Varapääministeri kuuluu Puolan työläispuolueeseen.

Toinen varapääministeri MIKOŁAJCZYK on syntynyt v. 1901. Hän on ammatiltaan maanviljelijä. Jo aikaisin hän liittyi Puolan agrariipuolueeseen. Hänet valittiin Puolan parlamenttiin. V. 1939 hänestä tuli parlamentin varapresidentti. Otettuaan osaa sotaan saksalaisia vastaan hän pakeni Unkariin ja sieltä Ranskaan, jossa hänestä tuli puolalaisten emigranttien kansallisen komitean varapresidentti. V. 1940 hän matkusti Lontooseen, jossa hänestä tuli v. 1943 Puolan emi-

granttihanituksen sisäministeri. Hän toimi tässä ominaisuudessa emigranttihanituksen pääministerin Sikorskin sijaisena. Sikorskin kuoltua hänestä tuli emigranttihanituksen pääministeri, jossa ominaisuudessa hän toimi vuoden 1944 marraskuun 24 päivään saakka.

V. 1945 hänet kutsuttiin Venäjälle neuvotteluun, joiden päätyttyä hän saapui Puolaan kuluven vuoden heinäkuun 28 päivänä, jolloin hänet nimitettiin kansallisen yhteyden hallituksen varapääministeriksi. Hän kuuluu Puolan talonpoikaipuolueeseen.

Ulkoasiainministeri RZYMOWSKI on syntynyt vuonna 1883. Päättettyään opintonsa Varsovassa ja myöhemmin Lausannen yliopistossa hänestä tuli asianajaja toimipaikkana Varsova. Hän on myöskin toiminut sanomalehtialalla ollen huomattujen puolalaisten lehtien sekä aikakauslehtien toimittajana. Oleskellessaan Italiassa hän joutui selkkaukseen fascistien kanssa, minkä jälkeen hänen oli palattava Varsovaan. Toisen mailmansodan aikana hänet vangittiin ja vankilasta päästyään hänen oli piileskeltävä Varsovassa kunnes punainen armeija valloitti kaupungin. Hän kuuluu demokraattiseen puolueeseen.

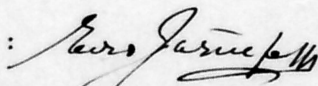
Puolan puolustusministeri, marsalkka ZYMJERSKI on syntynyt v. 1890. Ensimmäisen mailmansodan aikana hän oli upseerina Itävallan armeijassa. Kolmekymmenvuotiaana hän harrasti opintoja Pariisin sotakorkeakoulussa. V. 1924 hänestä tuli Puolan varapuolustusministeri ja hänet nimitettiin brigadienraaliksi. Saksalaisten miehityksen aikana hän otti tar-

mokkaasti osaa Puolan maanalaiseen liikkeeseen toimien sen sotilaallisena johtajana. Hän on lähellä Puolan talonpoikaisspuoluetta.

Nykyinen varaulkoministeri Zygmunt MODZELEWSKI siirtyi toimeensa viime kesänä oltuaan sitä ennen Puolan suurlähettiläänä Moskovassa. Hän kuuluu työläispuolueeseen.

Ensi postissa toivon voivani antaa tarkempia tietoja Puolan nykyisistä poliittisista puolueista.

L ä h e t t i l ä s :

Eero Järnefelt

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: 6/13

ASIA:

Varsovassa olevan lähetystön raportti n:o 3.

Min. Järnefelt.

13/11 1945.

V a r s o v a S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 59/25

Varsova S S A 13 P.NÄ marras KUUTA 19 45.

VIITTAUS: N

P.NÄ KUUTA 19 P.TTY n:o

VIITTAUS D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
10	541 Gal.	45
20/11. 45		
5	C/13	

Ulkosiaiministeriö LLE

ASIA: Varsovan-lähetystön raportti n:o 3.

Lähetystö lähettää kunnioittaen Ministeriölle tämän mukana raporttinsa n:o 3:

Puolan poliittisista puolueista.

L ä h e t t i ä s :

Eero Järnefelt
Eero Järnefelt.

V a r s o v a

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 3.

Varsova ssa 13 p:nä marras kuuta 19 45.

10 541 Sal. 45

20/11-45
5 C13

Asia: Puolan poliittisista
puolueista.

Puolan hallituksessa on neljä puoluetta edustettuina, nim. työläispuolue, sosialistipuolue, talonpoikaispuolue ja demokraattinen puolue. Nämä ovat sopineet yhteisestä ohjelmasta, jonka pääkohdat ovat: Puolan demokratisoiminen, suurten maatilojen luovuttaminen talonpojille, valtakunnan rajojen vakiinnuttaminen Itämeren, Oderin ja Neissen rannoilla sekä Puolalle lännessä luovutettujen alueiden organisoiminen.

Vaikutusvaltaisin hallituspuolueista on työläispuolue. Sen edustajia hallituksessa ovat varapääministeri Gomutka, joka on samalla työläispuolueen yleissihteeri. Toisia edustajia ovat varaulkoasiainministeri Modzelwski, teollisuusministeri Minc, merenkulku- ja ulkomaankauppaministeri Jendrychowski, kansanhuolto- ja kauppaministeri Sztachelski sekä turvallisuusministeri Radkiewicz. Työläispuolueen hallussa ovat siis useat tärkeät ministerisalkut, mutta sen asema hallituksessa on vieläkin merkityksellisempi kuin ministeripaikkojen jaosta saattaisi päätellä. Se toimii kiinteässä yhteistyössä sosialistipuolueen kanssa, jonka edustaja hallituksessa on pääministeri Osóbka-Morawski - aikaisemmin Venäjällä toiminut Puolan maanalaisen liikkeen johtaja. Kun vielä ottaa huomioon, että ulkoasiainministeri Rzymowski, mikäli minulle on usealta taholta vakuutettu, on asioista syr-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriöille.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

jässä. ulkoasiainministerin tehtävien ollessa keskitettyinä Modzelewskin henkilöön ja kun pitää mielessä työläis- ja sosialistipuolueen läheisen yhteistoiminnan, saattaa helposti havaita, miten asioiden johto on keskitettynä työläispuolueen käsiin. Ainoa suuremmissa määrin itsenäinen ja vaikutusvaltainen henkilö Puolan hallituksessa työläisministerien rinnalla on maatalousministeri Mikołajczyk, joka edustaa talonpoikaismuuttoa ja nauttii puolalaisten talonpoikain keskuudessa suurta arvostusta. Hän itse väittää, että noin 80 % Puolan talonpojista tuli vapaissa vaaleissa äänestämään hänen puolestaan. Demokraattisella puolueella, joka edustaa sivistyneistöä ja liikemaailmaa, ei kuulu olevan paljoakaan vaikutusvaltaa hallituksessa.

Valtasuhteen tällainen jakautuminen Puolan hallituksessa johtuu siitä voimakkaasta otteesta, joka Neuvostoliitolla on Puolan sisä- ja myöskin ulkopoliittikaan. Tšekäläinen neuvostolähettiläs Lebediew on, kuten vakuutetaan, se henkilö, joka itse asiassa ratkaisee asiat presidentti Bierutin ja johtavien ministerien kanssa. Presidentti on aikaisemmin Venäjällä ja Puolan maanlaisessa liikkeessä toiminut henkilö. Hänen aikaisemmasta urastaan on olemassa varsin niukasti tietoja. Kerrotaan hänen toimineen opettajana. Hän on miellyttävä, arvokas ja ilmeisesti laajat tiedot eri aloilta omaava henkilö. Ulkoasiainministeri Modzelewski on, kuten sanottua, hallituksen voimakkaimpia miehiä. Hän on varsovalainen asianajaja, joka jo aikaisemmin on toiminut työläispuolueessa.

Työläispuolueen jäsenmäärästä olen saanut varsin riittäviä tietoja. Toisaalta väitetään, että varsin pienet

työläisryhmät olisivat siihen liittyneet. Mutta toisaalta olen kuullut, että Lodz'in tehdasalueilla ja Kattowic'in teollisuusalueilla työläiset suurimmaksi osaksi ovat ryhmittyneet kommunistisen työläispuolueen ympärille ja antaneet sille äänensä kunnallisvaaleissa. Puolueen jäsenmäärä lienee nykyisin neljännesmiljoona. Epäselvä tilanne johtuu tietenkin siitä, että maa on edelleen käymistilassa ja kunnallisia vaalejakin on voitu toimittaa vain muutamilla seuduilla. Hallituksen asema ja tehtävät ovat vaikeat. Vaikeuksia lisää vielä maassa parhaillaan jatkuva inflatio, joka tekee hankelaksi järjestää työläisille siedettäviä oloja. Vepailla markkinoilla ovat elintarvikkeiden ja teollisuustuotteiden hinnat niin korkeita, että vain parhaimmin palkatut työläiset voivat niitä hankkia. Valtio jakaa maanviljelijöiltä ja tehtailijoilta luovutusvelvollisuuden perusteella saamansa tuotteet työläisille ja virkamiehille tämän johdosta aivan mitättömään hintaan. Useissa tapauksissa jaetaan tuotteet suorastaan ilmaiseksi. Osallisiksi näistä eduista joutuvat joko valtion palveluksessa tai yleishyödylliseksi katsottavissa toimissa olevat työläiset tai muut henkilöt. Ne jotka eivät kuulu tähän luokitteluun, saavat tulla toimeen ilman näitä etuja. On siis muodostunut suuri ryhmä ihmisiä, joka täydelleen on riippuvainen valtion tuesta.

m Talonpojat, jotka saavat myydä osan tuotannostaan vapaille markkinoille, ovat tavallaan tämän järjestelyn ulkopuolella. Raskaimmin kohtaavat vaikeudet Puolan porvaristoa ja ylimystöä, sellaisia henkilöitä, jotka eivät ole halli-

tuksen palveluksessa tai eivät toimi kansallistutetuissa suu-
rissa teollisuus- tai liikeyrityksissä. Nämä henkilöt ilmai-
sevat suoraan tyytymättömyytensä nykyiseen hallitukseen ja ny-
kyisiin oloihin Puolassa. Tällaiset irralliset väestöryhmät
ovat etupäässä liittyneet demokraattisen puolueen ympärille.

L ä h e t t i l ä s :

Eero Järnefelt
Eero Järnefelt.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: 613

ASIA:

Varsovassa olevan lähetystön raportti n:o 4.

Min. Gärnefelt.

15/11 1945.

Varsova SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 63/26.

Varsova SSA 15 marras KUUTA 19 45.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS D.U.M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Varsovan-lähetystön raportti N:o 4.

Lähetystö lähettää kunnioittaen Ministeriölle tämän mukana raporttinsa n:o 4:

Neuvostojoukot Puolassa.

Lä h e t t i l ä s :

Eero Järnefelt

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö ,

Salainen.

RAPORTTI n:o 4.

Varsova ssa 15 p:nä marraskuuta 1945. 11 54/ Gal. 45

Asia: Neuvostojoukot Puolassa.

20/11-45

5 C13

Neuvostojoukkojen jatkuva oleskelu Puolassa on tällä edelleen suuren mielenkiinnon kohteena. Noin kuukausi sitten liikkui huhuja, joiden mukaan punaisen armeijan Puolassa olevia yksiköitä olisi vahvistettu. Näistä huhuista oli tietoja Ruotsin lehdistössä, jonka johdosta ne puolalaiselta viralliselta taholta peruutettiin. Viimeksi olen kuullut, että neuvostojoukkojen lukumäärää olisi Puolan länsirajoilla edelleenkin lisätty.

Mistä tämä kaikki johtuu ei ole vaikeasti selitettävissä. Tulee ottaa huomioon, että Puolan omaa armeijaa vasta muodostetaan uusille demokraattisille perusteille ja siinä lienee vielä sellaista ainesta, joka suhtautuu kriittisesti Puolan nykyiseen sisäiseen järjestelmään ja orientointiin. Mutta ennen kaikkea on tärkeätä pitää mielessä, että suuria puolalaisia sotajoukkoja on edelleen Englannissa, Ranskassa ja Italiassa. Nämä joukot on muodostettu liittoutuneiden ja emigranttihallituksen toimesta ja ne ilmeisesti edelleen tukevat emigranttihallitusta. Kuvaavana esimerkkinä voi mainita, että kun eräs puolalainen rykmentti äskettäin saapui Ranskasta Puolan rajalle yrittäen päästä Puolan alueelle, vaati venäläinen rajavartiosto sitä luovuttamaan aseensa, johon puolalaiset eivät suostuneet. Syntyi käsikähmä ja lau-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

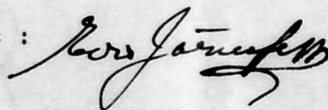
Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedotuksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedotuksiin.

kausten vaihtoa, minkä jälkeen rykmentti päätti palata takaisin Ranskaan. Kerrotaan edelleen, olen kuullut tämän erältä ministeriön virkamieheltä, että Yhdysvallat ja Englanti edelleen vahvistavat ulkomailla olevia puolalaisia joukko-osastoja lisäten niiden mieslukua ja aseistusta. Täällä oletetaan liittoutuneiden tarkoituksena olevan käyttää vastaisuudessa puolalaisia emigranttijoukkoja Saksan miehitykseen, jolloin englantilaiset ja amerikkalaiset joukot voitaisiin palauttaa kotimaahan. Ulkomailla olevien puolalaisten joukkojen paluu Puolaan näyttää siis siirtyvän epämääräiseen tulevaisuuteen. Luultavinta on että neuvostojoukot tulevat pitämään Puolaa mehitettynä siihen asti, kunnes Puolan probleemi kokonaisuudessaan ratkaistaan tulevassa rauhenkonferenssissa.

L ä h e t t i l ä s :

Eero Järnefelt

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: 613

ASIA: _____

Varsovassa olevan lähetystön raportti n:o 5

Min. Järnefelt

17/11 1945

V a r s o v a S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 67/29

12 542 Pal. 45

V a r s o v a S S A 17 P:NÄ marras KUUTA 19 45.

3/12-45

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

5 013

VIITTAUS D. U. M. / 19

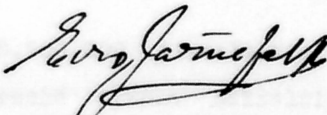
Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Varsovan-lähetystön raportti n:o 5.

Lähetystö lähettää kunnioittaen Ministeriölle tämän mukana raporttinsa n:o 5 :

Fuolan juutalaiset.

Lähettiläs:

Eero Järnefelt

V a r s o v a SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 5.

Varsova ssa 17 p:nä marras kuuta 19 45.12 542 Pal. 45

Asia: Puolan juutalaiset.

3/12-45

5 C13

Vaikka varmojen tilastotietojen saaminen täkäläisissä va-
kiintumattomissa oloissa usein onkin perin vaikeata - jonkinlai-
siin asiallisiin toteamuksiin voi päästä ainoastaan eri lähteit-
tä toisiinsa vertaamalla - ovat käytettävissä olevat tiedot ai-
nakin yhdessä kohden yhtäpitäviä. Tämä koskee Puolan juutalais-
ten kohtaloa.

Ennen sotaa oli Puolassa 3.500.000 juutalaista, joista
Varsovassa noin 400.000. Miehityksensä aikana saksalaiset tappoi-
vat osapuilleen 3.200.000 Puolan juutalaista. Puolaan jäi vain
noin satatuhatta, niihin luettuna ne 16.000 juutalaista, jotka
suorittivat asevelvollisuuttaan Puolan armeijassa. Osa Saksassa
keskitysleireissä ja Neuvostovenäjälle luovutetuilla alueilla ole-
vista juutalaisista on nyttemmin palannut Puolaan, joten täällä
olevien juutalaisten kokonaismäärä lienee nykyisin noin 150.000.
Neuvostovenäjän alueelle paenneitten Puolan juutalaisten lukumää-
rää arvioitiin noin 200.000:ksi. Näiden palauttamisesta ovat Puo-
la ja Neuvostoliitto sopineet keskenään.

Etenkin Saksassa keskitysleireissä olleitten juutalaisten
aseama on hyvin tukala. He ovat nääntyneet kidutusten, pakko-
työn ja nälän johdosta. Keuhkotauti on heidän keskuudessaan

JAKELUOHJE:

Tavallinen ja Helsin-
gin juutalaisen seurakunnan esi-
miehelle, konsuli Leo Weinstein'ille.

UE 1: A 1

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksiministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tuksiin.

yleinen. Useimmat heistä ovat menettäneet kaikki omaisensa, ja kauhun ajat ovat murtaneet heidän hermostonsa.

Fuolan juutalaisten pahoinpitely ja kidutus ylittää luultavasti kaiken, mitä koskaan tällä alalla on koettu. Esim. Varsovan juutalaiskorttelista (Getto'sta) ei ole jäljellä edes raunioita. Se on hävitetty maan tasalle. Saavuttuaan Varsovaan saksalaiset joukot piirittivät juutalaiskeuhungin, sytyttivät sen tuleen, räjäyttivät talot ja ampuivat konekivääreillä kaikki ne, jotka yrittivät pelastua pakene-malla. Gettoon oli jäänyt suurimmaksi osaksi naisia ja lapsia sekä sairaita ja vanhuksia. Enimmät Getton juutalaiset vietiin Brest'in pohjoispuolella olevalle Bronna Gora-nimiselle paikkakunnalle, jossa surmattiin 105.000 juutalaista. Tämä suoritettiin siten, että juutalaiset pakotettiin kaivamaan suuria hautoja, joihin heidän piti valmiiksi sijoittautua. Tämän jälkeen heidät ammuttiin sinne konekivääreillä, sitten sirotettiin päälle kalkkia ja kerros multaa, jonka jälkeen uusi kerros juutalaisia haudattiin samalla tavoin kunnes kuoppa täyttyi. Tästä verilöylystä pelastui ainoastaan ani harva Getton juutalainen. Samanlaisia hirmutekoja tapahtui useilla muilla seuduilla maassa.

Ensi sijassa tapettiin juutalaisten vaimot ja lapset. Varsovan kaduilla tapaa ani harvoin juutalaista ja tuskin koskaan juutalaisnaisia tai -lapsia. Henkiin jääneistä juutalaisista on suurin osa keski-ikäistä, työhönkykenevää miesväkeä - myös liikemiehiä tai muita toimihenkilöitä. Useimmat juutalaisen sivistyselämän edustajat - tiedemiehet, kirjailijat, taiteilijat ja sanomalehtimiehet on tapettu.

Näin tavaton suonenisku juutalaisten keskuudessa on aiheuttanut sen, että puolalaisten tehtäväksi on joutunut maan liike-elämän hoitaminen, nimenomaan kauppaliike, joka aikaisemmin on ollut miltei yksinomaan juutalaisten käsissä. Mutta tästä huolimatta on jo muutama Varsovan uusista kaupoista ja liikkeistä juutalaisten huostassa ja ilmeinen kilvoittelu vallitsee tällä alalla nyt jo molempien kansallisuuksien välillä. Puolalainen väestö suhtautuu nytkin juutalaisiin varsin kielteisesti. Puolan hallitus koettaa puolestaan tukea heitä heidän vaikeassa asemassaan. Erityinen puolalaisten juutalaisten keskuskomitea toimii henkin jäänneitten juutalaisten avustamiseksi. Tämän komitean jäseniä ovat demokraattisten juutalaisjärjestöjen edustajat. Komitean puheenjohtaja on tri Emil Sommerstein, Puolan kansallisen neuvoston jäsen. Se saa laajaa avustusta ulkomailla olevilta juutalaisjärjestöiltä ja myöskin Puolan hallitukselta. Täten on m.m. voitu pelastaa noin 4.000 henkiin jäänyttä juutalaislasta. Komitea kerää myös aineistoa juutalaisiin kohdistetuista julmuuksista ja sen toimesta julkaistaan "Nowe Zycie"-nimistä aikakauslehteä. Lodz'ssa, jossa juutalaisia on koolla enimmäin, toimii jo eräitä juutalaisia sivistysjärjestöjä - urheiluseura, teatteriseura y.m.

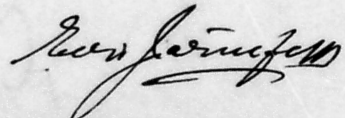
Olen koettanut täällä saada selvää niistä syistä, jotka johtivat näin tavattomat mittasuhteet saaneisiin juutalaisteurastuksiin. Neuvostoliiton suurlähettiläs selitti saksalaisten julmuuden juutalaisia kohtaan olleen ainoastaan ensimmäinen rengas järjestelmässä, jonka tarkoituksena oli hävit-

Näin tavaton suonenisku juutalaisten keskuudessa on aiheuttanut sen, että puolalaisten tehtäväksi on joutunut maan liike-elämän hoitaminen, nimenomaan kauppaliike, joka aikaisemmin on ollut miltei yksinomaan juutalaisten käsissä. Mutta tästä huolimatta on jo muutama Varsovan uusista kaupoista ja liikkeistä juutalaisten huostassa ja ilmeinen kilvoittelu vallitsee tällä alalla nyt jo molempien kansallisuuksien välillä. Puolalainen väestö suhtautuu nytkin juutalaisiin varsin kielteisesti. Puolan hallitus koettaa puolestaan tukea heitä heidän vaikeassa asemassaan. Erityinen puolalaisten juutalaisten keskuskomitea toimii henkin jäänneiden juutalaisten avustamiseksi. Tämän komitean jäseniä ovat demokraattisten juutalaisjärjestöjen edustajat. Komitean puheenjohtaja on tri Emil Sommerstein, Puolan kansallisen neuvoston jäsen. Se saa laajaa avustusta ulkomailla olevilta juutalaisjärjestöiltä ja myöskin Puolan hallitukselta. Täten on m.m. voitu pelastaa noin 4.000 henkiin jäänyttä juutalaislasta. Komitea kerää myös aineistoa juutalaisiin kohdistetuista julmuuksista ja sen toimesta julkaistaan "Nowe Zycie"-nimistä aikakauslehteä. Lodz'ssa, jossa juutalaisia on koolla enimmäin, toimii jo eräitä juutalaisia sivistysjärjestöjä - urheiluseura, teatteriseura y.m.

Olen koettanut täällä saada selvää niistä syistä, jotka johtivat näin tavattomat mittasuhteet saaneisiin juutalaisteurastuksiin. Neuvostoliiton suurlähettiläs selitti saksalaisten julmuuden juutalaisia kohtaan olleen ainoastaan ensimmäinen rengas järjestelmässä, jonka tarkoituksena oli hävit-

tää vähitellen Suur-Saksan alueelta kaikki ne ainekset, joiden ajateltiin olevan saksalaisvastaisia. Juutalaiset olivat tässä ohjelmassa vain alkukokeiluna. Puolalaisten taholta olen kuullut samaan suuntaan käyvän selityksen. Puolalaiset sanovat saksalaisten jo v. 1941 alkaneen käsittää, että Saksa tulisi menettämään sodan. Tämän johdosta saksalaiset halusivat raivata tieltä kaikki ne, jotka voisivat muodostua heidän omaksi surmakseen. Saksalaisten julmuudet kohdistuivat nim. myöhemmin myöskin puolalaiseen väestöön, jota surmattiin yhä suuremmassa määrin sodan loppuaikoina ja ennen kaikkea silloin, kun Venäjän armeijat alkoivat etenemisliikkeensä itäisellä sotänäyttämöllä. Paljon on tässä asiassa vielä epäselvää ja vasta myöhempi historia tulee kenties osoittamaan ne syyt, jotka johtivat tähän kauhunaikaan Puolan juutalaisten historiassa.

L ä h e t t i l ä s :

Eero Järnefelt

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: 613

ASIA: _____

Varsovassa olevan lähetystön raportti n:o 6.

Min. Järnefelt

27/11 1945

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 84/39.

Varsova SSA 27 P:NÄ marras KUUTA 19 45.3/2-45

13 542 Gal. 45

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY nro

5 C13

VIITTAUS D. U. M. / 19

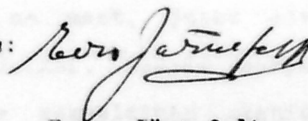
Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Varsovan-lähetystön raportti N. 6.

Lähetystö lähettää kunnioittaen Ministeriölle tämän mukana raporttinsa n:o 6:

Keskustelu ulkoasiainministeri Rzymowskin kanssa.

Lähettiläs:

Eric Järnefelt

V A R S O V A

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 6.

Varsova ssa 27 p:nä marras kuuta 19 45. 13 542 Sal. 45

Asia: Keskustelu ulkoasiainminis-
teri Rzymowskin kanssa.

3/12-45	No	45
5	C 13	

Tänään oli minulla noin tunnin kestävä keskustelu Puolan ulkoasiainministerin, Wincenty Rzymowskin kanssa. Hän palasi tuonnottain matkaltaan Englantiin ja Yhdysvaltoihin, jossa viimeksimainitussa maassa hän Puolan puolesta allekirjoitti yhdistyneitten kansakuntain perussäännön. Selostan keskustelusta seuraavaa:

Ministeri totesi m.m. , että ne maat, jotka eivät ole joutuneet saksalaisten hävityksen uhreiksi, elävät nykyään aivan toisessa ilmapiirissä kuin ne, joita saksalainen miehitys on kohdannut. Niinpä ihmiset eivät Amerikassa tätä nykyä oscita paljoakaan kiinnostusta Puolan kohtaloon. Amerikka elää pacifismin hengessä, vieläpä siinä määrin että amerikkalaisista on vastenmielisiä jopa sotilaspuvun näkeminenkin. Kotiinpalaavat amerikkalaiset sotilaat riisuvat senvuoksi heti maahan tultuaan sotilastekin yltään. Me puolalaiset olemme sitä mieltä, että sotilas on ja hänen tulee olla kansakunnan ylpeys - sanoi ministeri.

Puolan suhteet Yhdysvaltoihin kehittyvät suotuisaan suuntaan. Yhdysvaltain kanssa ei Puolalla ole tällä haavea selvitettävänä vanhoja velkoja. Sensijaan ollaan parhaillaan pääse-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaadustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

mässä amerikkalaisten kanssa sopimukseen suurehkosta Puolalle myönnettävästä luotosta, joka luotto annetaan vain osittain Yhdysvalloista. Muuta luottoa Puola ei Amerikasta saa, vaikka tällainen olisi perin tarpeellinen m.m. Puolan valuutan vakeuttamiseksi. Amerikkalaisten suhtautumista Puolan vaikeuksiin piti ministeri varsin masentavana tosiasiana. Hän sanoi että Puola tarvitsisi tällä hetkellä ennen muuta sellaista luottoa, jota se voisi käyttää omassa maassa.

Englantilais-puolalaiset finanssisuhteet ovat ministerin sanojen mukaan vielä huonommalla kannalla. Englanti on perin köyhtynyt eikä ilmeisesti suostu antamaan mitään luottoa Puolalle huolimatta miljardeista dollareista, joita se odottaa saavansa Yhdysvalloilta. Vaikka ulkomailla olevat puolalaiset sotajoukot ovat taistelleet liittoutuneiden maiden puolesta, vaatii Englanti Puolaa korvaamaan näiden joukkojen ylläpidosta aiheutuvat kustannukset. Puolan velka Englannille kohoaa nykyään 70.000.000 puntaan, josta yli puolet lankeaa niiden kulujen osalle, jotka ovat Englannille aiheutuneet puolalaisten joukkojen aseistamisesta ja ylläpitämisestä. Näitten joukkojen aseistus on ensiluokkainen ja m.m. on niiden käytettävissä 10.000 autoa, paljon tykistöä ja muita varusteita. Joukkoja on yhteensä 300.000 miestä ja ne on sijoitettu osittain Englantiin sekä myös Ranskaan, Belgiaan, Italiaan ja läheisen idän maihin. Ministeri sanoi Puolan hallituksen toivovan joukkojen mahdollisimman pikaista palauttamista kotimaahan, mutta Englanti ei näytä

tähän suostuvan. Kysyin ministeriltä, tullaanko joukkoja käyttämään Saksan miehitykseen. Hän sanoi että tämä on mahdollista, mutta piti tällaista ratkaisua Puolan kannalta pahimpana mahdollisena. Puola tarvitsee kotiin elävän voimensa sitä suurta jälleenrakennustyötä varten, jota maassa parhaillaan suoritetaan. Yksistään Belgiassa on tällä haavaa 40.000 ammattitaitoista puolalaista hiilenkaivajaa, joita kipeästi kaivattaisiin kotimaassa - puhumattakaan niitä sadoistatuhansista työkykyisistä puolalaisista, jotka saksalaiset ovat kuljettaneet eri tahoille Eurooppaa.

Tiedustelin ministeri Rzymowskilta, miten Puolassa suhtaudutaan siihen, että venäläiset joukot edelleen pitävät Puolaa miehittettynä. Vähän hämmästyen näin suora kysymystä hän vastasi, että Puolalle tuottaa suuren helpotuksen se, että venäläiset ovat meihittäneet Saksan rajalla olevat läntiset alueet. Kysyin eikö ministeri pidä luultavana, että venäläisten miehityksen jatkuminen Puolassa johtuu myöskin siitä, että puolalaisia joukkoja on ulkomailla ja että nämä joukot voivat muodostaa voiman, jota tilanteen kehityksestä riippuen voitaisiin käyttää Puolan nykyisen hallituksen painostamiseen. Tähän kysymykseen ministeri vastasi myönteisesti: Jatkuva Puolan miehitys johtuu osittain ulkomailla olevien puolalaisien armeijoiden olemassaolosta.

Puolan ja Neuvostoliiton välillä ministeri sanoi vallitsevan hyvän yhteisymmärryksen, joka tällä hetkellä on Puolalle ensiluokkaisen tärkeätä. Parhaillaan uusitsaan suhteita useihin ulkomaaltoihin. Bulgariaan, Suomeen, Jugoslaviaan, Norjaan ja Etelä-Amerikan maihin perustetaan lähe-

tystöjä. Meksikossa Puolalla on jo lähettiläs. Sensijaan ei ole edustusta Espanjassa ja Portugalissa, joissa uskotaan käänteen poliittisessa suunnassa tapahtuvan. Myöskään Rumanian kanssa ei vielä ole päästy diplomaattisiin suhteisiin. Sensijaan ovat kaupalliset suhteet kehittymässä. Puola toimittaa Rumanialla hiiltä ja saa sieltä öljyä. Ensimmäiset öljytoimitukset Rumanista ovat jo saapuneet. Puola tarvitsee nykyään kipeästi öljyä, sillä sen on täytynyt luovuttaa Venäjälle 90 % öljyalueistaan.

Osoitettuaan suurta kiinnostusta maatamme kohtaan ja tiedusteltuaan olojamme ministeri Rzymowksi lausui lopuksi toivovansa, että Suomen ja Puolan välit kehittyisivät yhä läheisimmiksi ja taloudellinen vuorovaikutus suuremmaksi. Molemmipuolisten suhteitten kehittämistä piti ministeri sitäkin helpompana, kun kummankaan maan välillä ei ole olemassa mitään riitakysymyksiä.

Lähettiläs:

Eero Järnefelt
Eero Järnefelt

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: 613

ASIA:

Varsovassa olevan lähetystön raportti n:o 7

Min. Järnefelt

11/12. 1945

Varsova SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. 14 542 Sal 45

KIRJELMÄ n:o 104/51.

15/12-45

Varsova SSA 11 P:NÄ joulukuuta 19 45.

VIITTAUS: N

5 C13

..... P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS D.U.M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Varsovan-lähetystön raportti n:o 7.

Lähetystö lähettää kunnioittaen Ministeriölle tämän mukana raporttinsa n:o 7:

Keskustelu Englannin suurlähettilään kanssa.

Lähettiläs: *Eero Järnefelt*
Eero Järnefelt

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 7.

14 542 Sal. 45

Varsova ssa 11 p:nä joulukuuta 19 45.

15/12-45

Asia: Keskustelu Englannin
suurlähettilään kanssa.

5 C13

Kävin eilen tšekäläisen Englannin suurlähettilään Cavendish-Bentinck'in puheilla. Mainitsin huomanneeni, että Puolan lehdissä on viime aikoina sangen kirpeästi arvosteltu Puolaan kohdistuvaa Englannin politiikkaa. Arvostelu on ensi sijassa koskenut sitä tapaa, jolla Englanti suhtautuu ulkomaille olevien puolalaisten joukkojen palauttamiseen. Myöskin puolalais-englantilaisiin velka-suhteisiin on sanomalehdistön arvostelevissa lausunnoissa kiinnitetty huomiota.

Suurlähettiläs myönsi, että näistä asioista on todella viime aikoina Puolan lehdistössä paljon kirjoitettu. Tämä on hänen sanojensa mukaan tapahtunut propagandatarkoituksessa, eikä lehtikampanjassa Englantia vastaan ole häikäilty käyttää vääristelyjä ja valhetta. Tällainen lehdistön kirjoittelu ei ole ihmeteltävää, sanoi suurlähettiläs, kun ottaa huomioon, että Puolaa hallitsee nykyään pieni edesvastuuton kommunistiklikki. Puolan hallituksen tarkoituksena on käyttää englantilais-puolalaisia suhteita välikappaleena omien sisäpoliittisten päämääriensä saavuttamiseksi. Tuntien pohjan häilyvän jalkojensa alla hallitus koettaa kaikin voimin saattaa huonoon valoon Englantia ja sillä tavoin englantilaisen suuntauksen kannattajia Puolassa. Ensi sijassa on kysymys ministeri Mikołajczyk'in aseman horjuttamisesta,

JAKELUOHJE:

Tavallinen.
.....
.....
.....

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksiministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

hän kun nauttii suurta kannatusta puolalaisen talonpoikaissäestön keskuudessa. Mikołajczyk puoltaa valtiollisten vaalien toimittamista mahdollisen läheisessä tulevaisuudessa, mutta hallitseva suunta pelkää joutuvansa niissä tappiolle. Etenkin pelottaa hallitusta vaalitulokset Unkarissa ja Itävallassa. Suurlähettiläs oletti, että ainakin 70 % valitsijoista tulisi Puolassa antamaan äänensä ministeri Mikołajczykin ryhmälle. Vaalien hän oletti tapahtuvan ensi kesänä.

Esimerkkinä siitä, miten häikäilemättömästi Puolan nykyinen hallitus menettelee yrittäessään saattaa huonoon valoon Englannin, suurlähettiläs mainitsi seuraavan tapauksen: hän järjesti äskettäin puolen miljoonan punnan arvosta käytettyjä sotilaspukuja, jalkineita y.m. Puolan väestölle, ja nimenomaan hänen ehdotuksestaan Englanti antoi tavarat lahjana puolalaisille. Kuvaavaa kyllä ainoastaan pari puolalaista lehteä on suvainnut mainita tästä lahjasta. Puolan lehdistö on myöskin täysin vääristellyssä muodossa esittänyt tiedot Englannin ja Puolan kesken käytävistä finanssineuvotteluista. M.m. on väitetty, että Englannin hallitus on takavarikoinut Puolan Englantiin ja erinäisiin muihin maihin sijoitetut kultavarat. Itse asiassa Englannin taholta on ilmoitettu Puolalle, että puolalainen kulta pidetään toistaiseksi ulkomailla, kunnes asiasta yleisen molempien maiden keskeisen finanssijärjestelyn yhteydessä sovitaan. Kysymys puolalaisten armeijoiden ylläpidosta ja varustamisesta aiheutuneista kustannuksista on myös toistaiseksi jätetty avoimeksi, eikä Englanti ole asiassa ~~käsit-~~
~~teksi~~ esittänyt mitään lopullisia vaatimuksia. Kolmanneksi Englanti ei ole asettanut estettä puolalaisten sotilaitten palulle Puolaan, joko aseistettuina joukko-osastoina tai ilman

aseistusta. Vieläpä oli suurlähettiläs jättänyt Puolan ulkoasiainministeriölle asiakirjan, joka sisälsi yksityiskohtaisen ehdotuksen puolalaisten armeijain paluun järjestämiseksi. Tätä ehdotusta Puolan hallitus ei ole ottanut huomioon, vaikka se ulkoasiainministeri Bevinin pyynnöstä toimitettiin sille jo useita viikkoja sitten. Sensijaan jatkuu lehtikampanja ja vääristely.

Erikoisen halveksivassa äänilajissa puhui suurlähettiläs ulkoasiainministeri Rzymowskista, jota hän sanoi valehtelijaksi ja vääränvalan tekijäksi. Toista ulkoministeriä Modzelewskia kohtaan hän näytti osoittavan suurempaa arvontoa. Hän kertoi ministeri Modzelewskin aikoinaan toimineen Ranskassa vapaaehtoisten värvääjänä Espanjan vasemmistohallitukselle. Suurlähettiläs sanoi, että asioissa on syytä kääntyä ministeri Modzelewskin puoleen, sillä hänen kanssaan voi puhua järkeä. Merenkulku- ja ulkomaanakkupaministeri Jendrychowskia suurlähettiläs piti "tomppelina", joka ei mitään toimita eikä mitään tiedä. Sensijaan hän antoi täyden tunnustuksen teollisuusministeri Minc'in kyvykkyydelle ja kehoitti minua kääntymään hänen puoleensa kaupallisia neuvotteluja koskevissa kysymyksissä. Ministeri Minc oli hänen sanojensa mukaan saanut hyvän "kasvatuksen" Neuvostoliitossa.

Käytin tätä suurlähettilään huomautusta hyväkseni tiedustellakseni miten hän edellyttää Neuvostoliiton taholla suhtauduttavan nykyiseen Puolan hallitukseen. Suurlähettiläs sanoi, ettei ole lainkaan sanottua, että venäläiset tulevat loputtomiin antamaan kannatuksensa nykyiselle hallitukselle. Hän oli puolestaan saanut käsityksen, että paremmin Puolan kansan toiveita vastaavan hallituksen muodostaminen olisi ve-

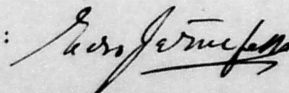
näläistenkin kannalta toivottavaa.

Tiedustelin suurlähettiläältä, miten Englanti suhtautuu saksalaisen väestön evakuointiin Puolan länsialueelta. Hän sanoi tässä kysymyksessä asettuneensa puolalaisten kannalle ja tiedoittaneensa sen mukaisesti asiasta Englantiin. Puolalaiset ovat saaneet niin paljon kärsiä saksalaisten hävityksistä ja julmuuksista, että saksalaisten karkoittamista Puolan alueelta on pidettävä kontuullisena toimenpiteenä. Ne 3 1/2 miljoonaa saksalaista, jotka vielä ovat Puolan alueella, siirretään sen mukaisesti Saksaan. Siirtämistä suoritetaan parhaillaan.

Tämän jälkeen siirtyi keskustelu Bulgarian vaaleihin, jotka suurlähettilään selityksen mukaan suoritettiin "venäläiseen tapaan". Jugoslaviassa suoritettuja vaaleja suurlähettiläs piti epädemokraattisina, mutta ne olivat kuitenkin ilmaisseet kansan tahdon. Englanti on tunnustanut Jugoslavian hallituksen.

Kysyin suurlähettiläältä miten on mahdollista, että Englanti tunnustaa Jugoslavian hallituksen, vaikka toisaalta englantilaiset pitävät vaaleja epädemokraattisina ja Puolan hallituksen, vaikka Puolassa vaaleja ei ole ollutkaan. Hän vastasi, että Englanti menettelee eri maihin nähden eri tavoilla riippuen asianomaisissa maissa vallitsevasta tilanteesta. Puolan hallitus on sitäpaitsi sitoutunut järjestämään vapaat vaalit mahdollisimman nopeasti.

Lähettiläs :

Eero Järnefelt